

Offentligt samråd om översyn av EUs regler kring upphovsrätt

TYP AV SVARANDE (Vänligen stryk under lämplig kategori):

- Institutionell användare** (t.ex. skola, universitet, forskningscenter, bibliotek, arkiv)
ELLER representant för institutionella användare
→ I enkäten refererad som "institutionella användare"

I. Rättigheter och en fungerande inre marknad

B. Finns det behov av mer tydlighet när det gäller omfattningen av vad som behöver godkännas (eller inte) vid digital överföring?

2. Två rättigheter som ingår i en enda typ av nyttjande

10. [Särskilt om ni är tjänsteleverantör eller rättighetshavare:] Innebär tillämpning av två rättigheter som ingår i ett enda ekonomiskt nyttjande i online-miljö (t ex en nedladdning) att det skapar problem för er?

JA Vänligen förklara vilken typ av åtgärder som skulle behövas för att lösa sådant problem (t ex underlättande av gemensamma licenser när rättigheterna är i olika händer, lagstiftning för att uppnå en paketering av rättigheter)

Svar: Vid digital överföring är det egentligen bara det faktum att själva exemplaret når mottagarna som är väsentligt. De tillfälliga kopior som sker på vägen, beroende på hur exemplaret överförs, är ointressanta. Likaså på vilket sätt exemplaret tekniskt överförs. Om det vidare skulle vara olika rättighetshavare till dessa olika upphovsrättsliga förfoganden uppstår praktiska svårigheter. Lösningen skulle alltså vara just en "paketering av rättigheterna", så att nyttjandet *digital överföring* juridiskt utgör ett enda relevant upphovsrättsligt förfogande.

3. Länkning och surfning

11. Bör tillhandahållandet av en hyperlänk som leder till ett verk eller annat alster som skyddas av upphovsrätt, antingen i allmänhet eller under vissa omständigheter, vara föremål för rättighetshavarens tillstånd?

NEJ Vänligen förklara om ni anser att detta borde gälla generellt, eller under särskilda omständigheter, och varför (t ex eftersom det inte utgör en överföring till allmänheten eller till en ny publik, eller därför att det bör omfattas av ett undantag från upphovsrätt)

Svar: En hyperlänk som leder till ett verk eller annat alster bör aldrig omfattas av rättighetshavarens skyddsomfång. Då en länkning i sig inte utgör en överföring till allmänheten, utan enbart en hänvisning till var verket återfinns, ska inte rättighetshavaren kunna råda över hur sådan hänvisning får ske. Det ska heller inte utgöra ett undantag,

eftersom ett undantag utgår ifrån att åtgärden egentligen ligger inom rättighetshavarens skyddsomfång.

12. Bör visningen av en webbsida, som innebär en tillfällig reproduktion på skärmen eller i cacheminnet på användarens dator av ett verk eller annat alster som skyddas av upphovsrätt, antingen i allmänhet eller under vissa omständigheter vara föremål för rättighetshavarens tillstånd?

NEJ Vänligen förklara om ni anser att detta borde gälla generellt, eller under särskilda omständigheter, och varför (t ex eftersom det redan är eller borde omfattas av ett undantag från upphovsrätt)

Svar: Tillfällig exemplarframställning på skärmen är redan föremål för undantag i svensk lagstiftning, vilket under inga omständigheter bör förändras.

II. Ladda ner till eget digital innehåll

C. Registrering av verk och andra alster är det en bra idé?

15. Skulle inrättandet av ett registreringssystem på EU-nivå underlätta vid identifiering och licensiering av verk och andra alster?

JA

16. Vilka skulle de tänkbara fördelarna med ett sådant system vara?

[Öppen fråga]

Svar: Under förutsättning att ett sådant registreringssystem skulle fungera i praktiken, vara fullständigt, uppdateras regelbundet och framförallt upprättas skyndsamt skulle det kunna få en stor praktisk betydelse vid efterforskningen av vem som är rätt rättighetshavare, om rättighetshavarens verk förvaltas av en upphovsrättsorganisation eller annan (t ex efterlevande om rättighetshavaren inte längre är i livet) samt vilka kända kontaktuppgifter för licensiering som gäller.

17. Vilka skulle de tänkbara nackdelarna med ett sådant system vara?

[Öppen fråga]

Svar: Ett sådant registreringssystem ställer stora krav på hur registreringen ska ske i praktiken och av vem. Det finns en risk att den efterfrågade informationen, t ex kontaktinformationen, blir inaktuell eller redan vid registreringen var felaktig. Om omedelbar uppdatering då inte sker, kan det medföra att korrekt information som finns tillgänglig på annat håll, anses underordnad i betydelse.

En annan nackdel kan vara att upphovsrätten med ett registreringssystem formaliseras, vilket inverkar på den traditionella europeiska uppkomsten av upphovsrätt generellt. I dagsläget uppstår upphovsrätten när verket eller annat alster skapas. Med ett registreringssystem riskerar upphovsrätten uppstå först när verket eller annat alster har registrerats.

18. Vilka incitament för registrering av rättighetshavare kan komma ifråga?

[Öppen fråga]

Svar: Framförallt att det i dagsläget inte finns någon samlad och övergripande information kring rättighetshavare och deras skapade verk eller andra alster. Det innebär i praktiken att det i många fall är svårt att spåra rätt rättighetshavare i syfte att få tillstånd för användning. Konsekvensen blir att dessa verk eller andra alster inte används eller att användningen sker utan tillstånd.

E. Skyddstiden är den tillämplig?

19. Är de nuvarande upphovsrättsliga skyddstiderna fortfarande tillämpliga i den digitala miljön?

NEJ Vänligen förklara om de borde vara längre eller kortare

Svar: De långa upphovsrättsliga skyddstider som har antagits i lagstiftningen försvårar både användningen av en mängd intressanta verk och annat alster som allmänheten borde få tillgång till. Den digitala utvecklingen har redan skapat fantastiska möjligheter till sådan tillgång, men upphovsrätten framstår som ett hinder som inte följer den allmänna utvecklingen.

Vidare uppstår praktiska problem vid eftersökningen av rätt rättighetshavare vid licensiering, då nuvarande 70 år efter upphovsmannens dödsår innebär att väldigt många generationer efter upphovsmannen har uppstått och därmed ett omfattande antal av behöriga efterlevande. Vår inställning är att när rättigheterna förvaltas från och med den andra/tredje generationen efter avliden upphovsman bör allmänhetens intresse av att få tillgång till verken rimligen balanseras mot de efterlevande rättighetshavarnas starka ställning.

III. Begränsningar och undantag på den inre marknaden?

21. Uppstår det problem genom det faktum att de flesta begränsningar och undantag som anges i EUs direktiv om upphovsrätt är frivilliga för medlemsstaterna?

JA Vänligen förklara genom att hänvisa till särskilda situationer/fall

Svar: För användare av verk och annat alster skapar det osäkerhet om hur de olika medlemsländernas lagstiftning ser ut, vilket har betydelse för bl a gränsöverskridande tillgänglighöjanden. Vidare blir det märkligt med en medieform som webben, som är gränsöverskridande i sig.

22. Bör något/alla undantag göras obligatoriska och, om så är fallet, finns det behov av en högre grad av harmonisering av dessa undantag?

JA Vänligen förklara genom att hänvisa till särskilda situationer/fall

Svar: Det önskvärda vore att samtliga undantag görs obligatoriska och att dessa harmoniseras. Det har särskilt betydelse för kulturarvsinstitutionernas möjligheter att kunna tillgodose behovet av tillgänglighöjande och bevarande för forskningsändamål och för allmänhetens del.

23. Bör några nya begränsningar och undantag läggas till eller tas bort från den befintliga katalogen? Förklara genom att hänvisa till särskilda fall.

[Öppen fråga]

Svar: Möjligheten att framställa digitala exemplar av verk och annat alster som finns i de egna samlingarna och göra dessa tillgängliga bör kunna ske av inte bara av arkiv och bibliotek, utan samtliga kulturarvsinstitutioner som är offentligt finansierade. Exempelvis museer.

Ett sådant undantag bör även gälla för samtliga verk eller annat alster där upphovsmannen inte är känd och därmed får betraktas som sk föräldralös/herrelös. Det bör även påpekas att med ett sådant undantag kan institutionernas digitala tillgängliggörande av de föräldralösa/herrelösa verken mycket väl innebära att information kring verken plötsligt kommer fram som innebär att de kan identifieras.

Vidare är det vår uppfattning att ett dylikt undantag med den omfattning som vi önskar inte i praktiken skulle innebära någon orimlig exploatering av det svenska kulturarvet eller ske till nackdel för de berörda rättighetshavarna. De förfoganden som det handlar om begränsas automatiskt geografiskt genom det svenska språket.

24. Oberoende av ovanstående frågor, finns det ett behov av att ge en högre flexibilitet i EUs regelverk för begränsningar och undantag?

JA Vänligen förklara varför

Svar: I den mån den digitala och samhällsliga utvecklingen kräver sådan flexibilitet för att kunna möta olika behov bör det även avspeglas i EUs regelverk.

25. Om ja, vilket skulle vara det bästa sättet att skapa flexibilitet? (t ex tolkning av nationella domstolar och EU-domstolen, regelbundna revideringar av direktiven, tolkningar av kommissionen, inbyggd flexibilitet, t ex i form av tillhandahållande av en fair use eller god sed/öppen norm, etc)? Vänligen förklara vad som skulle kunna vara de relativa fördelarna och nackdelarna med en sådan strategi samt dess eventuella effekter för funktionen för den inre marknaden.

[Öppen fråga]

Svar: Det främsta sättet vore att få tillgång till en "fair use"-doktrin eller god sed/öppen norm samt vid behov även tolkningar av nationell domstol, EU-domstolen och eventuellt även kommissionen.

26. Utgör territoriella begränsningar och undantag ett problem enligt er uppfattning?

JA Vänligen förklara varför och ange vilka undantag ni hänvisar till

Svar: Varje form av territoriell begränsning eller undantag som innebär ett hinder för gränsöverskridande tillgång till det kulturarv som finns i institutionernas samlingar är ett problem. Det framstår även som motsägelsefullt att territoriella begränsningar och undantag finns mellan länderna inom EU.

A. Tillgång till innehåll i bibliotek och arkiv

1. Bevarande och arkivering

28. (a) [Särskilt om ni är en institutionell användare:] Har ni upplevt särskilda problem med att använda ett undantag för att bevara och arkivera specifika verk eller andra alster i er samling?

JA Förklara, per medlemsstat, sector och vilken typ av användning som avses.

Svar: I svensk lagstiftning medges endast arkiv och vissa typer av bibliotek få ta del av undantaget för bevarande och arkivering. Det innebär att en stor del av kulturarvsinstitutionerna förbises. Det handlar om samtliga museer som förvaltar och vill kunna förfoga över egna samlingar utan hinder av upphovsrätten.

Undantagens innebörd i svensk lagstiftning innebär vidare att digital exemplarframställning och tillgängliggörande för bevarande, forskning och för allmänheten endast kan ske i analog form. För motsvarande digitala förfogande krävs att en avtalslicens tas i anspråk, vilket därmed innebär att ersättning för dessa förfoganden normalt utgår till rättighetshavarna. I dagens moderna samhälle och med de möjligheter som tekniskt har skapats samt kulturarvsinstitutionernas begränsade ekonomi innebär rådande lagstiftning ett problem i praktiken för kulturarvsinstitutionerna att tillgodose de behov som finns.

29. Om det finns problem, hur skulle de lösas bäst?

[Öppen fråga]

Svar: Att samtliga kulturarvsinstitutioner omfattas av ett undantag som innebär att exemplarframställning och tillgängliggörande av de egna samlingarna kan ske i såväl analog som digital form så länge det sker för ändamål som handlar om bevarande, forskning och att tillgodose allmänhetens intresse.

30. Om er uppfattning är att en lagstiftningsåtgärd krävs, vilka skulle vara de viktigaste beståndsdelarna? Vilka aktiviteter hos de behövande institutionerna skulle omfattas och vilka villkor skulle gälla?

[Öppen fråga]

Svar: Ett teknikneutralt förfogande som omfattar samlingar av kulturarv som finns hos samtliga offentligfinansierade kulturarvsinstitutioner, dvs även museerna.

31. Om er uppfattning är att en annan lösning krävs, vilken skulle det vara?

[Öppen fråga]

Svar: Att motsvarande förfogande för dessa institutioner utgör "fair use" eller god sed/open norm.

2. Extern tillgång till bibliotekets samlingar

32. (a) [Särskilt om ni är en institutionell användare:] Har ni upplevt särskilda problem när ni har försökt förhandla fram avtal med rättighetshavare, som ger er möjlighet att erbjuda extern åtkomst, även över gränserna, till era samlingar (eller delar därav) i forskningssyfte eller för självstudier?

[Öppen fråga]

Svar: I den mån rättighetshavare uppfattar institutionens önskade förfogande som konkurrerande med den egna verksamheten (tidningar, förlag etc) uppstår svårigheter att få tillgång till de rättigheter som behövs.

De verk som betraktas som "out of commerce", dvs. som inte längre ges ut eller försäljs av förlagen, drabbas av en risk för inlåsning på grund av upphovsrätten. Om biblioteken bereds möjlighet att förfoga över dessa genom ett generellt undantag för sin verksamhet, upphör en sådan inlåsningseffekt till förmån för allmänheten.

33. Om det finns problem, hur skulle de lösas bäst?

[Öppen fråga]

Svar: Genom införande av ett generellt undantag i lagstiftning för kulturarvsinstitutionerna i syfte att tillgodose de specifika önskemålen om bevarande, forskning och allmänhetens intresse .

34. Om er uppfattning är att en lagstiftningsåtgärd krävs, vilka skulle vara de viktigaste beståndsdelarna? Vilka aktiviteter hos de behövande institutionerna skulle omfattas och vilka villkor skulle gälla?

[Öppen fråga]

Svar: Ett teknikneutralt förfogande som omfattar samlingar av kulturarv som finns hos samtliga kulturarvsinstitutioner.

35. Om er uppfattning är att en annan lösning krävs, vilken skulle det vara?

[Öppen fråga]

Svar: Att motsvarande förfogande för dessa institutioner utgör "fair use" eller god sed/öppen norm.

3. Elektronisk utlåning

36. (a) [Särskilt om ni är ett bibliotek:] Har ni upplevt särskilda problem när ni har försökt förhandla fram avtal som gör det möjligt att erbjuda elektronisk utlåning, även över gränserna, av böcker eller annat material som finns i er samling?

JA Vänligen förklara genom att hänvisa till särskilda situationer/fall

Svar: I den mån rättighetshavare uppfattar institutionens önskade förfogande som konkurrerande med den egna verksamheten (tidningar, förlag etc) uppstår svårigheter att få tillgång till de rättigheter som behövs.

37. Om det finns problem, hur bör de lösas bäst?

[Öppen fråga]

Svar: Genom införande av ett generellt undantag i lagstiftning för kulturarvsinstitutionerna i syfte att tillgodose de specifika önskemålen om bevarande, forskning och allmänhetens intresse .

Följande fråga är relevanta både för denna punkt och föregående.

38. [Särskilt om ni är en institutionell användare:] Vilka skillnader ser ni i hanteringen av fysiska och online-samlingar, inklusive tillgängliggörande till era prenumeranter? Vilka problem har ni stött på?

[Öppen fråga]

Svar: Den svenska lagstiftningen innebär att tillgängliggörande av online-samlingarna inte kan ske utan att en avtalslicens tas i anspråk, med undantag möjligen för de rättigheter som har förvärvats individuellt för delar av online-material.

4. Massdigitalisering

40. [Särskilt om ni är en institutionell användare, redan engagerad i eller med viljan att engagera er i massdigitalisering, en rättighetshavare, en upphovsrättsorganisation:] Skulle det vara nödvändigt i ditt land att anta en lagstiftning som skulle tillgodose att resultaten av 2011 års samförståndsavtal (dvs. det avtal som ingåtts mellan bibliotek och upphovsrättsorganisationerna) får en gränsöverskridande effekt, så att "out of commerce"-verk kan nås i hela EU?

JA Vänligen förklara varför och hur det skulle kunna uppnås bäst

Svar: Vår inställning är att även medborgare utanför Sveriges gränser ska kunna ta del av värdet och betydelsen av det svenska kulturarvet. Förutsättningarna för att kunna uppfylla det skapas bäst genom undantag för kulturarvsinstitutionerna på sätt som beskrivits ovan.

41. Skulle det vara nödvändigt att utveckla mekanismer, utöver de som redan godkänts för andra typer av innehåll (t ex för audio- eller audiovisuella samlingar, programföretagens arkiv)?

JA Vänligen förklara

Svar: På samma sätt som har beskrivits ovan skulle införandet av lämpliga mekanismer som underlättar ett tillgängliggörande av audio- och audiovisuella samlingar vara önskvärt.

C. Forskning

47. (a) [Särskilt om ni är en slutanvändare/konsument eller en institutionell användare:] Har ni upplevt särskilda problem med att använda verk eller andra alster i samband med forskningsprojekt/aktiviteter, inklusive över gränserna?

JA Vänligen förklara

Svar: På samma sätt som har beskrivits ovan gäller bara undantag generellt för exemplarframställning i analog form för bl a forskningsändamål. All form av digitalt förfogande för forskningsändamål kräver att den avtalslicens som finns tas i anspråk.

48. Om det finns problem, hur skulle de lösas bäst?

[Öppen fråga]

Svar: Genom införande av ett generellt undantag i lagstiftning för kulturarvsinstitutionerna i syfte att tillgodose de specifika önskemålen som forskningsområdet har.

49. Vilka mekanismer finns i medlemsstaterna för att underlätta användningen av innehåll för forskningsändamål? Hur framgångsrika är de?

[Öppen fråga]

Svar: Ett undantag finns infört som rör analog exemplarframställning för bl a forskningsändamål. Vidare finns en avtalslicens som medger digital exemplarframställning samt tillgängliggörande för arkiv och bibliotek. Denna avtalslicens har ännu inte nyttjats. Anledningen är främst farhågan om alltför kostsamt rättighetsförvärv.

E. Text- och datamining

53. (a) [Särskilt om ni är en slutanvändare/konsument eller en institutionell användare:] Har ni upplevt hinder, kopplade till upphovsrätt, när ni försöker använda metoder för text- eller datamining, inklusive över gränserna?

JA Vänligen förklara

Svar: Det existerar ett generellt problem som rör upphovsrättens inverkan vid text- eller datamining. Det löser kulturarvsinstitutionerna i praktiken genom att vidta åtgärder som kringgår upphovsrätten. Det önskvärda vore om även denna typ av förfogande omfattades av ett generellt undantag för kulturarvsinstitutionerna som är offentligfinansierade.

54. Om det finns problem, hur skulle de lösas bäst?

[Öppen fråga]

Svar: Genom införande av ett generellt undantag i lagstiftning för kulturarvsinstitutionerna i syfte att tillgodose de specifika önskemålen om bevarande, forskning och allmänhetens intresse .

55. Om er uppfattning är att en lagstiftningsåtgärd krävs, vilka skulle vara de viktigaste beståndsdelarna? Vilka aktiviteter skulle omfattas och vilka villkor skulle gälla?

[Öppen fråga]

Svar: Ett teknikneutralt förfogande som innefattar digital kopiering och lagring och som omfattar alla samlingar av kulturarv som finns hos samtliga offentligfinansierade kulturarvsinstitutioner.

56. Om er uppfattning är att en annan lösning krävs, vilken skulle det vara?

[Öppen fråga]

Svar: Att motsvarande förfogande för dessa institutioner utgör "fair use" eller god sed/öppen norm.

57. Finns det andra frågor, utan samband med upphovsrätten, som utgör hinder för användning av metoder för text- eller datamining?

[Öppen fråga]

Svar: Ingen uppfattning.

VI. En gemensam EU-upphovsrättslag

78. Bør EU fullfølja inrättandet av en gemensam EU-upphovsrättslag, som ett sätt att skapa ett enhetligt ramverk för rättigheter och undantag från upphovsrätten i hela EU, liksom ett gemensamt ramverk för verkställighet?

JA

79. Skulle detta vara nästa steg i utvecklingen av upphovsrätten inom EU? Innebär den nuvarande nivån för skillnaderna mellan medlemsstaternas lagstiftningar att detta skulle vara ett långsiktigt projekt.

[Öppen fråga]

Svar: Den digitala och samhälleliga utvecklingen med allt mer gränsöverskridande utbyte behöver enhetlig lagstiftning. En gemensam EU-upphovsrättslag skulle bidra till tydlighet och klarhet. Det är vår uppfattning att det därför är ett projekt som ska drivas.

VII. Övriga frågor

80. Finns det några andra viktiga frågor som rör EUs rättsliga ramverk för upphovsrätt? Förklara och ange hur sådana frågor bör hanteras .

[Öppen fråga]

Svar: Behovet av en snar lösning för s k föräldralösa/herrelösa verk som finns i samtliga kulturarvsinstitutioners samlingar och som rådande lagstiftning förhindrar användning av. Den lösning som vi förordar är införandet av ett generellt undantag i en (gemensam/gränsöverskridande) lagstiftning för samtliga kulturarvsinstitutioner i syfte att tillgodose de specifika önskemålen om bevarande, forskning och allmänhetens intresse för institutionernas samlingar. Alternativet är att motsvarande förfogande medges genom "fair use", god sed/öppen norm.